

חזית נוספת

והי תמונה מזועזעת. עטופות בסדינים, מוטלות הגופות בתחית המשאית: שני ילדים נקובי-כדורים ומדריכם הקטול. השלושה, קרבנות התקפת-הרצח על מוסד-הילדים של מושב שפיר, סיימו את נתיב הרום של הפידאין בשבוע האחרון לפני יום העצמאות.

כרגיל אחרי כל סיבוב של מלחמה-זעירה, יכולה המדינה לעצום את עיניה ולחזור לשכב לישון. הפידאין חזרו לב-סיסהם. יכולים אנחנו לטפוח לעצמנו על הגב, למלמל לעצמנו כמה סיסמות יפות על כושר-עמידתנו, ולהעמיד פנים כאילו חזר הכל לקדמותו.

אולם תהיה זאת אשליה. שום דבר לא יחזור לקדמותו. מלחמת-הפידאין לא היתה אינטרמי צ'וקמן ובדתי-נעים. היא היתה פתיחה רווית דמים לשלב חדש במלחמת-הקיום של-מדינת ישראל.

כל עוד שרקו הכדורים בחושך, כל עוד נכרו קברים חדשים מדי יום, אי-אפשר היה לעמוד על כל סיבו של הלקח. עתה, בהפסקת הנופש, חייבים אנו להסיק את המסקנות. הן ישנו את פני חיינו.

במושך כמה שעות לפנות בוקר, אור ליום החמישי שעבר, היה נדמה שהנה פרצה המלחמה הגורלית. אף אחד משני הצדדים לא רצה בה. היא עמדה לפרוץ, כמו מלחמות רבות בהיסטוריה, כמעט בעל כורחם של כל הלוחמים.

אותו רגע כבר לא זכר כמעט איש שמחול-הדמים נפתח בתקרית קטנה באופן יחסי: התקפה של מארב מצרי על חוליה של חיילים ישראלים בצד הישראלי של הגבול, בגזרת כיסופים.

כדי לחלק את חייליה, נאלצה ישראל לפתוח באש תותחים. לא היתה כל אפשרות אחרת. אולם עוצמת האש הישראלית היתה גדולה מן הרגיל. חיש מהר התפתח דו-קרב תותחני, שקטל כנראה למעלה ממאה חיילים ואזרחים ברצועת עזה, בני שני המינים וכל הגילים. המצרים לא מסרו את המספר המדויק.

בצמרת המדינה לא הכל היו מאושרים מהתפתחות זו. הכת של כממשלה עיוורה על השיקולים של כת בן-גוריון. השרים משה שפירא, פנחס רוזן ומרכי בנטוב האשימו את דוד בן-גוריון בפזיזות הרת-סכנות. בן-גוריון טען לעומתם כי ניהול מערכה מקומית הוא צנינו שלו.

אולם גם שוללי קו בן-גוריון נאלצו להודות כי ההפגזה הכבדה של רצועת עזה גרמה לתוצאה פוליטית חשובה אחת: לדג האמרשילה, השוחה כעת במימי המרחב, היה עתה מה לבקש מישראל.

עד אותו רגע היתה צפויה הסכנה כי האמרי שווד יצטרך לדרוש ויתורים מישראל כדי לפייס את המצרים. אחרי אותו רגע היה עליו לדרוש ויתורים גם ממצרים, כדי לפייס את ישראל.

הדם החדש, שנשפך על כפות המאזניים, איזן את המצב המדיני לקראת בואו של המזכיר הכללי של האומות המאוחדות. זהו חשבון ציני, אבל מציאותי.

למחרת יום ההפגזה קיבלו כמה מאות פידאין כי רצועה את פקודת-ההיכוך. בלילה עברו את הגבול בחוליות קטנות, החלו במלאכת הקטילה והחבלה.

בניגוד לדעה הרחוחת בישראל, אין הפידאין אנשי יחידת קומנדו מובחרת, אלא חיילים של יחידה פלסטינית סדירה, רגילה, בצבא המצרי. השם פידאין הוא רק כינוי יחידתי, מן הסוג המקובל גם ביחידות צה"ל, כמו "הפריצים", "שו"עלי שמשון" ו"יחידת הנגב" של מלחמת תש"ח.

הפידאין באו גללים-גלים. יש להניח כי בסך הכל פעלו ל-מעלה מחמש מאות איש. בהשואה למספר זה, היה הנזק המוחשי שגרמו, וגם מספר קרבנותיהם, מועט באופן יחסי. הפידאין לא גילו כושר קרבי מעולה, וגם לא רמה מעולה של אימונים בחבלה.

לעומת זאת הצטיינו בניירות, וגילו תכונה שנעדרה לח-לוטין בקרב החיילים הערביים במלחמת תש"ח: הנכונות לנוע בלילה ולחזור לאזורים של אוכלוסיה צפופה.

אין למדוד את נצחונם או כשיונם של הפידאין במספר ההרוגים ובגודל הנזקים שנגרמו בישראל, אלא במספר התקריות ופיוורם על פני השטח. כי מטרת הפיקוד המצרי היתה לשתק את החיים התקינים ככל דרום הארץ, להפסיק את התחבורה, לזרוע בחלה, לרתק

אלפים ורכבות שני גברים ישראלים בסוירים ובמארכים, תמורת השקעה מצרית קטנה מאד.

זהו תוכנה האמיתי של מלחמת הפידאין.

פעולת מוחות הבטחון הישראליים, שהשמירו כמה מן החוליות, היתה עלולה להנחית מכה על המוראל של הלוחמים הפלסטיניים. לילה אחד, בין היים השלישי ליום רביעי, עבר כמעט ללא תקריות. פרשנים נחפזים נתפשו לנחש כי העניין נגמר.

אולם הפיקוד המצרי היה זקוק למכה אחת נוספת, כדי להחזיר את הפרסטיגיה לפידאין ולמנוע את הרושם כי שותקו אחרי הריגת תריסר מחברייהם. וכך ירד, עם שקיעת התמה של היום הרביעי, לילה-הזעזוע על המושב שפיר.

האופי המיוחד של מעשה-התועבה גרם לזעזוע עמוק בכל רחבי ישראל, עד לצמרת המדינה. גם חברי כת שרת שוכנעו עתה כי יש לתת יד חופשית לבן-גוריון, וכי אין להימנע ממלחמה. בשעה שרוב אזרחי ישראל ישנו שנתושים במיטותיהם, התקרבה הטרגדיה לשיאה.

מלאך-המחט של המלחמה נקש בעצמות אצבעותיו על הדלת.

אם לא יירשם כספרי ההיסטוריה כי המלחמה מזה המרחבות השניה פרצה אור ליום החמישי, ה-12 באפריל 1956, הרי יש להודות על כך לאדם אחד: לדג האמרשיווד.

לולא נוכח הוא במקרה במרחב ברגע המכריע, לולא יכול היה במקרה לפעול תוך שעות מעטות ולהשיג הבטחות מחייבות משליטי שני הצדדים, לא היו בני חיפה חוזים במצעד הצבאי של יום העצמאות השמיני. תחת זאת היו רבים מהם צועדים בעצמם, לבושים מדי חאקי, אל שדות הקרב.

גם המזכיר הגאוני ביותר של האו"ם לא היה מצליח במניעת המלחמה אילו רצה אחד הצדדים באמת בהתלקחות המכרעת. מאורעות השבוע הוכיחו מעל לכל ספק כי, לפי שעה, אין איש מהם רוצה בכך ברצינות.

גמאל עבד אל-נאצר הפעיל את להקות-הכנינים של הפידאין במקום להפעיל את צבאו. הוא רצה "לנקום את דם הרוגי עזה", בצורה שיכלה לשכנע את בני עמו ולשמור על כבודו בעיני הממונים. הפידאין היו הצורה הזולה, היעילה והרעשנית ביותר.

הוא לא היה מעוניין במלחמה אמיתית, כי לא היה מוכן לה.

צבאו לא קלט אלא חלק קטן מאד מן הנשק הסובייטי. יעבור זמן ניכר עד שחיילי מצרים ידעו, אפילו בעזרת מומחים זרים, לטוס במינים ובאיליושינים ולהפעיל את הסטאלינים, להחזיקם במצב תקין ולתקנם, לאמן מדריכים ופועלים ולהכין חלקי-חילוף.

עד שיפתיים שלב זה, ועד שינבוט זרע המרד אותו זרע עבד אל-נאצר בירדן ובעיראק ויקום הפיקוד הערבי האחד, לא כדאי לסגן-האלוף הקאהירי לפתוח במלחמת-הכרעה. זה היה ברור לפני שבועיים, וזה הוכח השבוע.

אולם האיש ששלח את הפידאין אל תוך אדמת ישראל היה צריך להתכונן מבחינה נפשית לאפשרות שהמלחמה תפרוץ בכל זאת. הוא לא יכול היה להיות בטוח במידת ההתאפקות של ממשלת ישראל. כל אחד מפעולות הפידאין היתה עלולה להצית את הפתיל.

מכאן המסקנה השניה, גם היא ברורה: עבד אי-נאצר מעוניין לדחות את המלחמה, אולם הוא מוכן לבצע פעולות למרות שטמון בהן סיכון של התלקחות מיידית.

זהו בטחון עצמי חדש, הנובע מן הנשק הציכי. הוא מסביר במידה רבה את מערך הצבא המצרי על הגבול הישראלי.

ידו רצתה ישראל לפתוח במלחמה מונעת, הרי זהו פתרון הפידאין מספקות לה אמתלה שלא תסולא בפו.

אם לא ניצלה הזדמנות זו, הרי נבע הדבר מעובדה פשוטה: מניות המלחמה-המונעת נמצאות בישראל בירידה מתמדת בשוועות האחרונים.

לפני שנדושה חדשים היה זה רעיון כמעט כדלי, שהקוף רבים מן הארשים המרכזיים בעמדות-המפתח. כיום קטן מספר הסידור המוש-בעים, אף שאלה חוזרים אליו מדי פעם כנציגות עקשניות. רוב בעלי-הרדיעה מודים לעצ-מם כי אם אמנם היה הגיון ברעיון זה לפני רבע שנה, הרי מאז השתנו הנתונים כלייל.

ההגיון הפנימי של רעיון המלחמה-המונעת היה: היכולת לנהל מלחמת-בזק בחזית אחת, תוך שמירה פאסיבית בשאר